

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה



שתהיו עמלים בתורה – דברים מרביה"ק בעניני תלמוד תורה

בענין שומע כעונה בת"ת מקלטת או טלפון

בענין חיוב ברכה"ת על שומע כעונה, כתב רבינו זצוק"ל במכתב לעלון דרשו (עלון ג') מובא במוספי דרשו סי' מ"ז סק"ה) **שאפי' שומע ד"ת בקלטת או בטלפון צריך לברך להגרי"א (סי' מ"ז ס"ד) דלא גרע מהרהור**, ואף להחולקים על הגרי"א על שמיעה צריך לברך, דשמיעת ד"ת היא מצוה בפ"ע כדמוכח בתוס' (ברכות כ' ב') וא"צ כוונת שומע ומשמיע.

שומע כעונה בשומע מגרמפון

כתב רבינו זצוק"ל (שם) דשומע כעונה בד"ת אם נחשב כדיבור, הוא מחלוקת ר"נ גאון ותוס' דלדעת ר"נ גאון (ברכות כ' ב') שומע ד"ת אינו אלא כהרהור, והשיבו רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ד לנדו שליט"א, די"ל דלא פליג ר"נ גאון רק לגבי נבוא השומע קול נבואה דבזה אין שומע כעונה שלא נאמר רק בשמיעת קול אדם.

וכתב לו רבינו זצ"ל (שם) **דאפשר דהשומע מגרמפון שייך בזה ג"כ שומע כעונה לאסור נגד ערוה**. ולדברי כת"ר ד"ז תלוי במחלוקת התוס' ור"נ גאון אם רק בקול אדם יש דין שומע כעונה [ועי' מנח"ש ח"א סי' ט' אות א' בשם החזו"א דשדן גם קול הנשמע בגרמפון נחשב כקול אדם עצמו, וכותב, נזדמן לי לדבר עם מרן בעל החזו"א זצ"ל ואמר לי שלדעתו אין זה כ"כ פשוט, ויתכן דכיון שהקול הנשמע נוצר ע"י המדבר וגם הקול נשמע מיד כדרך המדברים אפשר דגם זה חשיב כשומע ממש מפי המדבר או התוקע.

ועי' בדעת נוטה תפילה סי' שס"ט ובס' שמענו כן ראינו ח"א פ"ג סי' ל"ז לענין עניית אמן, ועי' בס' פתחי חיים ח"א עניני שבת סי' ע' לענין הבדלה ושמיעת ברכות דרך הטלפון, ובתפארת ההלכה עמוד רל"ג הביא מרבינו להחמיר ועי' בקובץ צהר ח"ט אהל חנוך עמוד רכ"ז ומש"כ בס' תורתך שעשועי עמוד קל"א], וצ"ע.

הרהור כדיבור באינו מכיון להרהר

וכן עי' שם לענין הרהור כדיבור באינו מכיון, דג"כ אינו נחשב כהרהור וכן משמע ברבנו ניסים גאון דרך במכיון נחשב הרהור, ועל כן אי"צ להמנע משמיעת ד"ת כשאינו מכיון לכך, והוא בכלל מה דאי' בזבחים (ק"ב ב') לאונסו שאני, ורבינו זצ"ל ציין לדברי אביו בקה"י (חלקים ח"א סי' ד') וכ"ה בקה"י ברכות (סי' כ"ב) ובשיח השדה ברכות (דף כ"א ב' תוד"ה והרי) **דגם הרהור כדיבור אינו במחשבה כללית רק במכיון להרהר כדיבור ע"ש**.

ועי' בבאור הלכה (סימן נ"ט ס"ד ד"ה עם) דאפילו מאן דאית ליה הרהור כדבור דמי הוא רק במחשב במחשבתו איזה תיבות של ק"ש או תפלה וכיו"ב אבל לא הרהור בעלמא באיזה דבר.

כל בית שנשמעין בו ד"ת בקלטת או טלפון

נשאל רבינו זצ"ל מגיסו מרן פוסק הדור הגרי"י זילברשטיין שליט"א, בהא דאי' במסכת עירובין (י"ח ב') כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה אינו נחרב, וכן אמרין בסנהדרין (צ"ב א') כל בית שאין דברי תורה נשמעין בו בלילה אש אוכלתו. האם סגי במה שנשמע ד"ת ע"י הטייפ או טלפון.

והשיב שלדעתו אין זה בכלל בית שנשמעין בו דברי תורה כיון שהמילים לא יוצאים מפי אדם בר חיובא, שהשי"ת צוהו על מצות ת"ת. ומכונה הפולטת דברי תורה אין בזה מצוות תלמוד תורה ואינה מגינה, (חשוקי חמד מסכת גיטין נ"ז ב').

אם מותר להפעיל טייפ בביהכ"ס

עוד נשאל רבינו זצ"ל מגיסו מרן פוסק הדור הגרי"י זילברשטיין שליט"א, האם מותר להפעיל טייפ בבית הכסא, כשאין שם אדם

הרמת טלפון באמצע הלימוד

שאלה: העוסק בתורה ושומע שהטלפון הציבורי מצלצל, האם ירים את הטלפון כדי לקרוא לאדם המבוקש (ומקיים בזה גמילות חסדים), או שכיון שיפריע לו מלימודו שיצטרך לחפשו אח"כ ולקראו וכו' – פטור, אע"ג דאי אפשר לעשותה ע"י אחרים (כגון שידוע שאף אחד לא ירים הטלפון חוץ ממנו).

תשובה: **פטור**.

עני המהפך בחררה – בלימוד חברותא

שאלה: האם שייך דין של עני המהפך בחררה בדברים רוחניים, וכגון אדם המבקש מחברו ללמוד עמו בחברותא, האם מותר לאדם אחר לבקש ממנו גם ללמוד עמו.

תשובה: **יזהר**.

כתיבת דברי חולין על דף שיש בו ד"ת

שאלה: כתב המשנה ברורה דדף שכתב בו דברי תורה לא יכתוב בו דברי חולין, ואפילו תנאי לא מהני בה. ונסתפקתי האם על צידו השני של הדף מותר לכתוב.

תשובה: **לא**.

בהנ"ל

שאלה: והאם מועיל לחתוך את הדף לשניים ולכתוב דברי חולין על החלק השני.

תשובה: **לא**.

סגירת ספר פתוח

שאלה: אדם שיוצא באמצע הלימוד ומשאיר את הגמרא פתוחה, ואינו רוצה שיסגרו לו את הגמ' (שטוען שזה מבטיח אותו). האם צריכים לשמוע לו או שאעפ"כ לסגור לו את הגמ' דאי"ז כבוד הספר כך.

תשובה: **אם הוא רוצה – שיעמוד שם וישמור**.

דברי תורה בשמחת נישואין

שאלה: על מה סומכים בחתונות בזמן הזה שלא אומרים דברי תורה בסעודה כלל, הלא אמרו חז"ל דכל שולחן שאין אומרים עליו ד"ת כאילו אכלו מזבחי מתים (אבות פ"ג מ"ג).

תשובה: **בשביל שמצוי ע"ה שיקפידו**.

[שיח חיים - יו"ל ע"י הרה"ג רבי חיים מלין שליט"א]

כוונה בתלמוד תורה

שאלה: האם במצוות תלמוד תורה נמי נאמר הא דקיי"ל בשו"ע (או"ח סי' ס ס"ד) דמצוות צריכות כוונה, או דלמא שיש איזה טעם דבמצוות תלמוד תורה לא נאמר הא דמצוות צריכות כוונה.

תשובה: **לעולם יעסוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה דמתוך שלא לשמה בא לשמה (נזיר כג, ב)**.

שלומדים מתוך צער חסר בהגנה

שאלה: בכלי יקר מפרש על הפסוק יקרבו ימי אבל אבי ואהררה את יעקב אחי (בראשית כז, מא) שרצה שיתקרבו ימי אבל אביו כי אבל אסור בת"ת ולא תהיה לו זכות התורה שתשמור ותגן עליו עיי"ש. ולכאז' צ"ע הא מ"מ יכול ללמוד דברים הרעים שמותר לאבל, וגם להסוברים שאין חיוב ת"ת באבל מ"מ הרי כשלומד יש בזה עכ"פ מצוה קיומית דת"ת, ולמה לא סגי בזה להגן.

תשובה: **כי לומד מתוך צער**.

[שמחת אברהם – מכתבי הנדיב רבי אברהם וולפסון ז"ל]

המהרהר בדברי תורה בשביל טיפ זה, והשיב רבינו שאסור מאחר
יש בזה בזיון לתורה. (חשוקי חמד מס' גיטין שם).

שומע כעונה לת"ת באינו מכין לשמוע

עיי' בשיח דבר (עמ' רס"ו אות א') בתשובת רבינו **דנראה דענין שומע כעונה לא שייך אלא במכין ורוצה לשמוע**, דומיא דמקור הדין בסוכה (ל"ח ב') ששם ילפי' לדין שומע כעונה, ולא בשומע ממילא דרך מתעסק, והרי בשומע לה"ר לא הענישו אלא משום שתיקתו כדאי' בשבת (ל"ג א') בשומע ושותק מקרא דזעום ה' יכול שם.

במעלת השמעת ד"ת לתינוק מקלטת

נשאל רבינו זצ"ל מהגאון הגדול רי"א דינר שליט"א רב מרכז ב"ב בהא דמצינו באבות (פ"ב ח) רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו, כי אמו הביאתו לבתי מדרשות כדי שידבקו אזניו דברי תורה, כדאי' בירו' יבמות (פ"א ה"ז), האם לפי' יש ענין להדליק טיפ עם שיעורי תורה בקול רם ליד התינוק, כדי שישמע דברי תורה או שהמעלה הוא רק בשיעור חי.
והשיב רבינו זצוק"ל, **בדאי יש ענין כי העיקר ששומע מילים של דברי תורה**, (בנתיבות ההלכה קובץ מ"ט עמוד תרנ"ט). [שרחמישים]

כבוד התורה – מסירת התורה דבכל דור

האם יש הכרת הטוב למי שאינם נשמעים לגדולי ישראל

שאלתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (שבט התשע"ט): "ראובן" הוא אברך ששייבה אחת עזרה לו מאד לפני חתונתו (ראשי הישיבה והאברכים בה), ועתה נקלעה הישיבה הנ"ל לקשיים גדולים ומבקשים ממנו לתרום כסף לישיבה. הנה מצד אחד יש לו רגשי הכרת הטוב גדולים כלפי הישיבה, ומאידך, ישיבה זו הצהירה בגלוי שהם משתייכים לקבוצה הידועה שאינם סרים למשמעת גדולי ישראל שליט"א. ונפשו בשאלתו האם יתרום להם או לא?
וענה לי הרב זצ"ל: **"לא יתן להם פרוטה!"**
שאלתי: האם צריך להראות להם הכרת הטוב?
והשיב לי הרב זצ"ל: **"לא"**.

האם צריך לעמוד בפני ת"ח שאינם נשמעים לדעת גדולי ישראל?

שאלתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (מרחשון התש"פ): האם צריך לעמוד בפני אדם גדול ראש ישיבה וכיוצא"ב שמשתייך לפלג שאינם נשמעים לדעת גדולי ישראל?
וענה לי הרב זצ"ל: **לא לעמוד בפניו**. [שי"חמן השמיים]

ועשית ע"פ התורה אשר יורוך

שאלה: ביקשו לשאול האם גם בזה"ז יש מצוה דועשית ע"פ התורה אשר יורוך ולא תסור.
תשובה: **אם רוב החכמים אמרו**.

יתכן שמי שאינו מציית לגדולי ישראל הוא אפיקורס

שאלה: האם מי שאינו מציית לגדולי ישראל הוא בכלל אפיקורס (שאינו מצטרף למנין וכו')?
תשובה: **יתכן**.

[כל מה שכתוב כאן הוא אפילו על אין מצייתים ללא מבזים ובמבזים, כתב המשגיב הגר"ש ויסברג שליט"א בשם רבינו דאין צריך לחשוש בסתמא שהמתפלל מהמבזים, אבל אם יודע שהם מכת הפורשים מדעת תורה אין מצטרפין]. [לוקט ונערך מספר שימוש חכמים]

דברים נוקבים מרביה"ק בכינוס ראשי הכוללים (תשע"ד) שנמסר ע"י הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א ר"י ארחות תורה:

זה מערכה שמתנהלת כבר כמה שנים לא ע"י גדולי ישראל אלא ע"י כמה עשרות אנשים צעירים שמבזים את התורה ושונאים את גדולי ישראל ולא יכולים לסבול שגדולי ישראל ינהיגו את העם ככל הדורות. והם רוצים לעקור את התורה ואת כל כבוד התורה שיש לכלל ישראל, ושכל העולם יתנהל אך ורק על פי כמה עמי ארצות, וכל פעם מלבישים את הנהגתם על תלמיד חכם אחר, ולא שהם מכבדים את התלמיד חכם שאומר כמותם, אלא הם רוצים להסתיר את מזימתם וכאילו הם הם, מעתיקי השמועה.

ברוך השם זכינו להכיר גם את מרן הרב שך, וגם את מרן הרב אלישיב זצ"ל ואין להם שום שייכות אליהם, הם מעולם לא כיבדו את גדולי ישראל. **אוי לנו שכך עלתה בימינו. הם מבזי תלמידי חכמים ואין לנו שום חלק עמהם**.

בימים אלו עומדים אנו בימים המרגשים הכנה למתן תורתנו, בו זכינו כלל ישראל לקבל את התורה מבורא כל עולמים, וכבר אמרו רז"ל כל המקודש מחבירו חרב מחבירו, שומעים אנו כי השטן נלחם בכל עוזו נגד מסירת התורה בדרכים שונות ומשונות מבית ומחוץ, אך נרצה להתמקד בחיזוק כבוד התורה אצלנו, כי ברגע שאצלנו נתחזק ודאי ישפיע קדושה של כבוד התורה על כל המקומות וכיסוד הידוע שאמר מרנא רבי ישראל מסלנטר זיע"א.

הנה לדאבונינו רח"ל רואים אצל אנשים אף הנקראים חרדים פגומים וחסרים ביסוד התורה קבלת מסירת התורה מדור לדור, דאינו ח"ו עוד נושא, אלא זו יסוד וקיום התורה, (ע"ע בספה"ק ארחות יושר כבוד רבו ות"ח) והביא רבינו בשם אביו רביה"ק מרנא הקה"י זצוק"ל שהמבזה גדולי הדור חמור ממחלל שבת

וישנם אף אי אלו מפני טעמי ממון, מוכנים לשתף פעולה עם מבזי התורה, כזכור עורר רביה"ק בענין כי כל הנותן יד לביזוי התורה אחד שוגג ואחד מזיד שותף בחילול ה'.

חובתינו להתעורר ונביא דברים נוקבים ממוסר התורה בדור האחרון רביה"ק, לדעת את הדרך אשר נלך בה בחובה המוחלטת להתרחק ממבזי התורה והיחס הנכון עליהם, לא כפי שכל מיני אנשי מחלוקת הקוראים לעצמם אנשי השלום שבמהלך השנים גרמו נזק לישראל. להלן דברים מרביה"ק מרן זצוק"ל. ודבר זה צריך חיזוק תדיר, וזו ההכנה הבסיסית המוכרחת לקבלת התורה:

מחאה כנגד מבזה תלמידי חכמים

שאלתי למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אלול התשע"ו): נתבקשתי לשאול פי מרן שליט"א [זצ"ל] בדבר העובדה דלהלן.

באחת מן המדינות בחו"ל יש שכונה בה מתגוררים יהודים רבים שומרי תומ"צ וכן יש שם הרבה בתי כנסיות. ישנו יהודי אחד בשם "ראובן" המבזה תדיר את החכמים והרבנים בעירו בין ביחיד בין ברבים וכן מבזה גדולי ישראל קדמונים גם אחרונים וכבר גירשוהו מכמה וכמה בתי כנסיות שם. ונמנו וגמרו רבני השכונה להוציא קול קורא שיאסור על ראובן שהינו מוהל, למול את ילדי ישראל עד שייטיב דרכיו וישוב בתשובה שלמה, אלא שהדבר נמנע בגלל סירובו של אחד מהרבנים להשתתף בזה.

רב אחד שליט"א שהוא מגדולי הלוחמים כנגד "ראובן" זה, סובר שאסור להתפלל עם "ראובן" זה ולכן קרה כבר כמה פעמים שהרב הנ"ל היה בבית כנסת מסויים ונכנס "ראובן" להתפלל שם, ומיד קם אותו הרב ויצא מבית הכנסת. וטען רב אחר כנגדו שיש בזה מלבין פני חבירו ברבים ואין לעשות כן.

וכעת שואל הרב שיצא מבית הכנסת האם עשה כדן בזה שיצא משם וכן שואל האם צודק הוא בסברתו שאין להתפלל עם פושע מעין "ראובן" המחרחר ריב ומבזה תדיר גדולי ישראל ואת הרבנים המקומיים?

והשיב לי הרב זצ"ל: **"הוא עשה כדן"**.

לע"נ הגאון הצדיק רבי משה אהרן ב"ר שמואל ניסן ברוורמן זצוק"ל, נלב"ע כ"ב אייר תש"פ

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב – קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרביתנו זעוק"ל ושליט"א ניתן לקבלו במייל – a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות בזיכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055